

Мальхин А.В.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

АКАДЕМИЧЕСКОЕ КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация

В статье представлена систематизированная совокупность целей управления консультированием в дистанционном обучении. Описана этапная модель управления ситуацией консультирования, показана роль консультанта при ее реализации в дистанционном обучении. Представлены проблемы связи дистанционных учебных курсов с различными видами управления ситуацией консультирования, что позволяет усилить обучающие и развивающие функции дистанционного обучения.

Ключевые слова: управление консультированием в дистанционном обучении, цели управления консультированием, ситуация консультирования, дистанционное обучение.

Malykhin O.V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

ACADEMIC COUNSELING IN THE DISTANCE EDUCATION

Summary

The article presents the systematization of goals of consulting management in distance education. It describes a stage model of managing the situation of consulting, and the role of consultant in its implementation in distance learning of computer science. It also presents the problems how to connect distance learning courses with different kinds of managing the situation of consulting, which helps to enhance the educational and developing functions of distance learning.

Keywords: consulting management in distance training, goals of distance training, situation of consulting, distance learning of science.

УДК 371.134

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Опанасенко Н.І.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Стаття присвячена використанню педагогічних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів школи першого ступеня за кредитно-модульною системою. На матеріалі курсу «Теорія та методика виховання» розглядаються технологія навчального співробітництва, групова та фронтальна форми організації навчання, ситуативний (кейс-метод) метод навчання, методи дискусійного характеру. Подаються завдання для самостійної роботи.

Ключові слова: технології навчання, підготовка студентів, процес навчання, кредитно-модульна система.

Постановка проблеми. Провідна роль у вихованні підростаючого покоління, у формуванні гармонійно розвиненої, творчої, діяльній особистості належить учителю. На сьогодні важливим є питання докорінного покращення підготовки майбутніх учителів, опанування ними основами педагогічних знань та успішного застосування їх на практиці. Підготовка вчителя вимагає формування у кожного професійної компетентності.

Професія вчителя – складна і багатоаспектна. Вагоме значення у педагогічній діяльності відводиться вихованню підростаючого покоління. Навчальна дисципліна «Теорія та методика виховання» передбачає висвітлення сутності національного виховання як цілісної системи, його

науково-методологічних засад, характеристику закономірностей, принципів та напрямів виховання, розкриває особливості розвитку особистості в колективі. Майбутній учитель знайомиться з особливостями виховання дітей як у процесі навчання, так і в позакласній та позашкільній діяльності, вивчає особливості взаємодії школи, сім'ї та громадськості у вихованні підростаючого покоління та ін. Тематика навчального курсу поділена на змістові модулі: перший – теоретичні основи процесу виховання, другий – форми організації виховної роботи, третій – основні напрями виховання молодших школярів.

Поряд з традиційними підходами до вивчення даного курсу, пропонуємо використовувати ті

технології навчання, які по-новому впливають на традиційний процес засвоєння знань, підвищують його ефективність, спрямовують його на розвиток особистості студента.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз сучасної науково-методичної літератури свідчить, що науковці (В. Бондар, С. Бондар, С. Гончаренко, М. Гузик, Л. Коваль, О. Максименко, А. Нісімчук, Л. Пироженко, О. Пехота, О. Пометун, І. Прокопенко, О. Рівін, О. Савченко, І. Якиманська та ін.) приділяють значну увагу питанню розкриття змісту технологій навчання та їх використання на практиці.

Мета нашої статті – показати елементи використання технологій навчання у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи при викладанні курсу «Теорія та методика виховання» за кредитно-модульною системою.

Виклад основного матеріалу. Вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика виховання» відбувається за трьома модулями: практичним, теоретичним, самостійної роботи. Протягом практичних занять ми використовуємо різні форми і методи роботи, зокрема групу, фронтальну форми, ситуаційний метод навчання (кейс-метод), методи дискусійного характеру та ін.

Метою застосування групової форми навчання на практичних заняттях є залучення студентів до активної участі в процесі оволодіння програмовим матеріалом. Так, при вивченні матеріалу про класифікацію методів виховання, застосовуємо групу роботи, згідно якої студенти, об'єднані в малі групи, виконують як спільні, так і диференційовані завдання. Організуючи роботу в групі, ставиться перед усіма учасниками спільна мета. Наприклад, закріпити поняття про методи організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки, навчитися підбирати та використовувати методи виховання в навчально-виховному процесі. Потім, кожен студент отримує конкретне завдання: назвати та охарактеризувати методи, що належать до методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки; проаналізувати педагогічну ситуацію та назвати методи, які були використані; проаналізувавши педагогічну ситуацію, дати відповідь на питання про те, чи вдало були підбрані методи; звернувшись до творів В. Сухомлинського, написати його судження про методи виховання і т. ін. Кожен студент має конкретне завдання, за виконання якого він публічно звітується. Від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання. Кожен член групи працює на успіх товаришів, допомагаючи один одному і оцінюючи досягнення інших. У процесі обговорення певних питань виникають проблемні ситуації, на які студенти мають знайти правильну відповідь. У даному випадку викладач, виступаючи як організатор навчального процесу, має виконувати функцію координатора і партнера, допомагаючи окремим студентам і групі.

У ході обговорення відбувається перевірка засвоєних знань, співставлення виучуваного матеріалу з попередньо вивченим, щоб простежити збереження взаємозв'язку між поняттями. Робота кожного члена групи оцінюється.

Отож, групова форма роботи передбачає систематичну участь кожного студента в навчанні всіх. Важливу роль відіграє спілкування і взаємодія студентів один з одним.

На практичних заняттях використовується одна з основних форм навчання – фронтальна (колективна). Так, опановуючи тему «Організаційні форми виховної роботи. Позакласна і позашкільна робота», студентам пропонується три види завдань: скласти план проведення класної години, етичної бесіди, читацької конференції. В кінці заняття кожен студент зачитує план тієї форми виховної роботи, яку він обрав. Проводиться самооцінка, оцінка роботи студентів один одного. Відбувається узагальнення та систематизація знань студентів.

Важливим є використання ситуаційного методу навчання, який передбачає «осмислення студентами реальної життєвої ситуації» [1, с. 821]. Завданням цього методу є навчити здатності справлятися з нестандартними ситуаціями, з якими ми зустрічаємося в реальному житті [1, с. 821]. Цей метод є дієвим під час аналізу педагогічних ситуацій, розв'язання завдань творчого характеру. Наприклад, вивчаючи тему «Основи морального виховання молодших школярів», спираючись на практикум А. Кузьмінського, Л. Вовк, В. Омеляненка «Педагогіка: завдання і ситуації», перед студентами ставиться завдання: із книги Г. Ващенка «Виховний ідеал» виписати характеристики різних підходів до змісту виховного ідеалу, порівняйте їх між собою; користуючись, різними науковими джерелами, виписати моральні якості особистості, що характеризують менталітет українського народу; складіть кодекс честі учителя-вихователя та ін. [2, с. 217].

У вивченні курсу «Теорія та методика виховання» вагому роль відіграє технологія співробітництва, в основу якої покладено вміння організувати процес навчання на основі співпраці, співтворчості викладача і студента. Ця технологія передбачає побудову навчання на основі активної взаємодії всіх учасників навчального процесу з використанням різноманітних засобів інформації, діалогічного характеру навчання. Важливим у даному випадку є використання методу дискусії. Наприклад, під час вивчення теми «Суть процесу виховання. Принципи виховання», користуючись посібником О. Матвієнко «Виховання школярів: педагогічні задачі та завдання», студентам пропонується, на основі висловлення К. Ушинського «Я бачу в педагогіці не науку, а мистецтво, але переконаний, що в теорії цього мистецтва є дуже багато такого, що потрібно знати людям, які беруть за практику виховання та навчання» [3, с. 21], взяти участь у дискусії, поставивши перед ними запитання: Чи вважаєте Ви, що педагогіка – це лише наука, або лише мистецтво? Вивчаючи тему «Методи виховання», студенти, розв'язуючи педагогічні ситуації, беруть участь у дискусії, відповідаючи на запитання: Чи можна карати дітей? Чи доцільно в педагогічній практиці застосовувати методи покарання? [3, с. 57].

Одним із найважливіших напрямків є самостійна навчальна робота студентів. За умовою Європейської вищої освіти обов'язковим є виділення понад 50% часу на самостійну роботу. Тому цей вид роботи нарівні з аудиторною є

однією з форм навчального процесу, основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять [1, с. 804].

Модуль самостійної роботи охоплює роботу студента в модульному середовищі, виконання завдань самостійної роботи (практичні завдання), участь у наукових конференціях, олімпіадах тощо. З курсу «Теорія та методика виховання» розроблена тематика завдань для самостійної роботи таким чином, щоб вони сприяли розвитку інтересу в студентів до педагогічних знань, що врешті-решт поступово стимулюватиме утвердження їх педагогічного мислення і формуватиме педагогічну культуру.

Пропонуємо окремі завдання для самостійної роботи в модульному середовищі до кожної теми: тема 1. Суть процесу виховання. Принципи виховання (завдання 1. Розкрити суть процесу виховання. Завдання 2. Назвати й охарактеризувати етапи становлення і розвитку шкільних виховних систем. Завдання 3. Розкрити сутність понять «самовиховання», «перевиховання». Назвати етапи проходження процесів самовиховання та перевиховання. Завдання 4. У чому ви вбачаєте взаємозв'язок і відмінні особливості між вихованням, самовихованням і перевихованням? Завдання 5. Проаналізуйте сутність принципів виховання і складіть по 5-6 правил, спрямованих на реалізацію вимог 3-4 принципів. Завдання 6. Назвати закономірності національного виховання. Пояснити їх сутність); тема 2. Методи виховання (завдання 1. Назвати види ігор, що використовуються у процесі виховання. Завдання 2. У чому полягає сутність методів заохочення і покарання? Назвати види заохочень і покарань, що використовуються у початковій школі. Завдання 3. Назвати методи формування свідомості особистості. Завдання 4. Назвати та охарактеризувати методи формування свідомості особистості і методи стимулювання поведінки і діяльності особистості. Завдання 5. Складіть правила для молодого вчителя щодо використання методів виховання. Завдання 6. У чому полягає сутність методу переконування? У чому Ви вбачаєте взаємозв'язок між поняттями «переконування» і «переконання»?); тема 3. Розвиток особистості в колективі. Виховна робота класовода (завдання 1. Вкажіть на особливості розвитку і керівництва первинним дитячим колективом, який перебуває на 1 і 2 стадіях розвитку. Завдання 2. Назвати та проаналізувати основні напрямки роботи класовода з батьками вихованців. Завдання 3. Поясніть сутність основних методів вивчення класоводом учнів. Де і як класовод має систематизувати результати вивчення учнів? Завдання 4. Назвати та охарактеризувати основні напрямки і форми роботи класовода. Завдання 5. Назвати та охарактеризувати стадії розвитку дитячого колективу. Завдання 6. Назвати функції діяльності класовода. Завдання 7. Розкрити особливості розвитку особистості в колективі. Завдання 8. Розкрити сутність поняття «колектив», назвати види колективу. Визначити умови ефективності розвитку і становлення дитячого колективу); тема 4. Організаційні форми виховної роботи. Позакласна і позашкільна робота (завдання 1. Охарактеризувати організаційні форми виховної роботи.

Завдання 2. Назвати позашкільні дитячі виховні заклади, вказати на зміст і напрямки їх роботи. Завдання 3. У чому Ви вбачаєте відмінність між позакласною і позашкільною виховною роботою класовода? Завдання 4. Розкрийте методику підготовки та проведення етичної бесіди з класним колективом. Завдання 5. Назвати позашкільні дитячі виховні заклади; їх значення у вихованні підростаючого покоління); тема 5. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей. Методика спільної виховної роботи школи, сім'ї, громадськості з молодшими школярами. Виховна робота з педагогічне занедбаними дітьми (завдання 1. Що таке батьківський авторитет? Розкрийте особливості прояву справжнього батьківського авторитету. Завдання 2. Назвати форми роботи школи, спрямовані на підвищення педагогічної освіти батьків. Завдання 3. Обґрунтувати поняття «педагогічно занедбані діти». Назвати причини відхилень у поведінці дітей. Завдання 4. Назвати та охарактеризувати типи характеру дітей. Подати рекомендації щодо виховання дітей з різними типами характеру. Завдання 5. Окресліть вимоги до батьків як вихователів. У чому Ви вбачаєте роль сім'ї у розв'язанні завдань фізичного і трудового виховання?); тема 6. Формування основ наукового та народного світогляду. Методика розумового виховання молодших школярів (завдання 1. Назвати особливості формування основ наукового та народного світогляду. Завдання 2. Назвати структуру світогляду та проаналізувати шляхи його формування у школярів. Завдання 3. У чому полягають завдання розумового виховання? Назвати форми та засоби реалізації розумового виховання. Завдання 4. Зробіть порівняльний аналіз понять «розумове виховання», «розумовий розвиток», «інтелектуальний розвиток». Завдання 5. У чому Ви вбачаєте взаємозв'язок між розумовим, моральним та естетичним вихованням? Завдання 6. Який смисл Ви вкладаєте у поняття «світогляд»? Назвати та проаналізувати види світогляду); тема 7. Основи морального виховання молодших школярів, його методика (завдання 1. У чому Ви вбачаєте взаємозв'язок між поняттями «моральне виховання», «етика», «мораль»? Завдання 2. Сформулюйте завдання морального виховання, назвіть його компоненти і з'ясуйте, який взаємозв'язок між ними існує. Завдання 3. Які фактори визначають зміст морального виховання? У чому проявляється зв'язок між загальнолюдськими і національними морально-духовними цінностями? Завдання 4. Проаналізуйте основні шляхи, форми і засоби, які вплинули на формування ваших моральних якостей. Завдання 5. Якими чинниками, на Ваш погляд, зумовлюються труднощі розв'язання завдань морального виховання? Завдання 6. Виділити основи морального виховання молодших школярів); тема 8. Основи екологічного та фізичного виховання молодших школярів. Методика виховання (завдання 1. Виділити основи екологічного та фізичного виховання школярів. Завдання 2. Розкрийте завдання фізичного виховання. Обґрунтуйте необхідність підвищення уваги до проблем фізичного виховання в сучасних умовах. Завдання 3. В.О. Сухомлинський писав: «Заняття фізкультурою та спортом відіграють певну роль у всебічному розвитку учнів лише тоді,

коли вся виховна робота пройнята турботою про здоров'я». Пояснить взаємозв'язок між цими поняттями. Завдання 4. Визначте систему фізичного виховання у школі вашої мрії); тема 9. Основи естетичного виховання молодших школярів, його методика (завдання 1. Визначте завдання естетичного виховання та окресліть способи реалізації їх у навчально-виховній роботі початкової школи. Завдання 2. Розкрийте сутність і завдання естетичного виховання в системі всебічного гармонійного розвитку особистості. Завдання 3. Назвати методи естетичного виховання молодших школярів); тема 10. Трудова підготовка та трудове виховання підростаючого покоління. Методика трудового виховання молодших школярів (завдання 1. Особливості трудового виховання молодших школярів. Завдання 2. У чому Ви вбачаєте взаємозв'язок між фізичним, трудовим та естетичним вихованням? Завдання 3. Розкрийте значення праці в житті людини та ін.).

Можна стверджувати, що правильно організована самостійна робота сприяє розширенню і закріпленню знань, умінь, що одержуються і формуються на лекціях і практичних заняттях, розвитку творчого потенціалу студентів, реалізації їх професійних навичок.

Висновки. Отже, опановуючи курс «Теорія та методика виховання», студенти вивчають теоретичні основи виховання, вчать застосовувати на практиці набуті теоретичні знання, зокрема, вміло підбирати методи, засоби, форми виховання учнів, забезпечувати розвиток їх творчих можливостей, здібностей. Використовуючи різні методи, форми навчання у процесі вивчення дисципліни, ми, таким чином, активізуємо процес засвоєння знань, надаємо йому творчого характеру, будуємо роботу студентів на співпраці, взаємонавчанні, що сприяє формуванню їх професіоналізму, вияву їх індивідуальних можливостей і здібностей до педагогічної роботи.

Список літератури:

1. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; [головний ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка: завдання і ситуації: [Практикум] / А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 429 с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
3. Матвієнко О. В. Виховання школярів: педагогічні задачі та завдання / О. В. Матвієнко. – К.: Фоліант, 2005. – 200 с.

Опанасенко Н.И.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Аннотация

Статья посвящена использованию педагогических технологий в профессиональной подготовке будущих учителей школы первой степени по кредитно-модульной системе. На материале курса «Теория и методика воспитания» рассматриваются технология учебного сотрудничества, групповая и фронтальная формы организации обучения, ситуативный (кейс-метод) метод обучения, методы дискуссионного характера. Представлены задания для самостоятельной работы.

Ключевые слова: технологии обучения, подготовка студентов, процесс обучения, кредитно-модульная система.

Orpanasenko N.I.

Pereyaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

THE USE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS AT PRIMARY SCHOOL

Summary

The article is devoted to the use of educational technology in professional training of future primary school teachers according to credit unit system. The technology of educational cooperation, group and class forms training, situational teaching method (case method), discussion methods are considered on the material of the course «The Theory and Methods of Education». The tasks for individual work are given.

Keywords: technology of education, preparing of the students, the process of training, individual work, credit-unit system.